

05

A

2375

Disputatio Politica
de
Societatibus Naturalibus,

Duce Deo & Praside

M. MICHAELE WENDELERO,

Facult. Philosph. Adjuncto,

publici colloquii gratiã

proposita à

JOHANNÉ LAURENTI

Gubena Lusato

*In Auditorio majori horis anteme-
ridianis die 5. Octobr.*

WITTEBERGÆ

Excudebat MICHAEL WENZ

Anno MDCXXXIX

V I R I S

*Admodum Reverendis, Excellentissimis &
Praclarissimis:*

Dn. M. JOHANNI ERICO OSTERMANNO,
Græcæ Linguae P.P. & p.t. Collegii Philosophici
Decano spectabili:

Dn. JACOBO WELLERO, SS. Theol. Doctori
& Professori Extraordinario, nec non Ebrææ
Linguae Ordinario:

Dn. JOHANNI SCHARFIO, SS. Theol. Licen-
tiate, Log. & Metaph. Prof. P.

Dn. M. JOHANNI Sperling / Phys. Prof. P.

Dn. M. CHRISTOPHORO NOTNAGELIO,
Mathem. Prof. P.

Dn. M. NICOLAO POMPEIO, Mathem. Infer.
Profess. Publ.

juxta ac

Clarissimis, Præeximiis & Præstantissimis

Dn. M. MARTINO HEINSIO (SS. Th. Candidatis
& Amplif. Facult.

Dn. M. MICHAELI WENDELERO (Phil. Adj. dignif.

*Dn. Promotoribus, Hospiti, ac Præceptoribus
suis omni observantia cultu prosequendis,*

Exercitium hoc Politicum, in grati
animi signum, studiorum suorum
commendationem, ut & ulterioris
favoris ac benevolentiae incitamen-
tum,

D. G. O.

Johannes Laurentii
Gubenâ Lusatus.

05 A 2375

Præloquium.

DE Republicâ & Magistratû acturi in sequen-
tibus duabus Disputationibus merito inqui-
rimus in hâc in partes, ex quibus Respub.
constat. Ut enim in aliis rem compositam
ad simplices usque partes dividere oportet,
quia multum id ad lucem facere videtur; ita & hâc, si nunc
diligenter partes singulas examinemus, facilius cum diffe-
rentiam earum videbimus, tum sine ullo negotio & ad Reip.
subjectum, utpote civitatem, hoc est societatem perfectam ex
plurimis pagis constantem, & ad ipsam Rempub. felix pate-
bit aditus. Generaliter dividunt civitatis partes, ut alie
Simplices ac Primarie; alie Compositæ & Secundarie dican-
tur: Illæ in triplici differentia sunt; alia enim est Conjugâ-
lis, alia Herilis, alia denique Paterna. Hæ itidem tres: Do-
mestica Pagana & Civilis. Singulas ordine bono cum Deo
sumus visuri.

Theses.

1. §. Quamvis omnes ad unâ Societates ab ipsâ naturâ
suam ducant originē, ut de singulis probat Aristoteles;
maximè tamen omnium Conjugalis, quam ita à natu-
râ pendere ait Philosophus, ut etiam *φιλία* natura-
li ad hanc amicitiam hominum inclinationi opponat.
Immo, pergit, neque ex voluntate, neque ex sensû e-
am proficisci; quia non tantum homines & animalia
bruta, sed etiam plantas sese propagare videmus, qui-
bus neque consultationem, neque voluntatem, neque
sensum inesse scimus,

2. §. Ita videlicet cum naturâ comparatum esse vi-
demus, ut ad finem omnium rerum, qui Deus est, im-
petu quasi feratur, cumque *καθ' ἑαυτὴν* imitari cupiat,

& maximè perpetuam ejus adfectet durationem. Cum autem ejusmodi conservatio in Individuo, quod interitui est obnoxium, fieri nequeat, speciei machinatur propagationem, ut quodlibet sui simile relinquat.

3. §. Ex hoc ipso procreandi sibi simile appetitum Cicero conjugium demonstrat lib. 1. off. *Naturâ inquit, commune est omnium animantium, ut habeant libidinem procreandi, unde prima societas est in ipso conjugio, proxima in liberis, deinde una domus, communis omnia. Id autem est principium urbis & quasi seminarium Reipublicæ.*

4. §. Hoc desiderium in homine si ratione regitur, & honestate terminatur, nihil profectò in mortalibus magis est eximium; quia omnibus virtutibus venustatem quandam ex sese conciliat, & ipsa quandoq; vitia excusat. Utut negari sanè nec possit nec debeat, infinita ferè incommoda hanc societatem facto quasi agmine stipare. Sed mundum ipsum vitet necessum est, qui vitare velit molestias. Et si curam fugimus, virtus ipsa fugienda est, quæ necesse est cum aliquâ curâ res sibi contrarias adspernetur atque oderit. Imò vita ipsa relinquenda erit, cujus initium cœcitas & oblivio possidet, progressum labor, dolor exitum, error omnia.

5. §. Materia hujus societatis est mas & foemina, non mares & una foemina, nec mas & duæ foeminae. Horum ætatem quod attinet, affirmat Aristoteles 7. Polit. ætatem conjugio mulieris esse decem & octo annorum, viri triginta septem. Plato mulierem vult esse viginti, virum triginta. Conjugia ergò ante justam ætatem non sunt incunda, quia libertas in conjugio requiritur cum accuratiore rei arduæ consideratione juncta, quæ in juvenantium & lusibus jam ineptientium animos non cedit. Ut non præcocia, ita nec se-
ra ni;

ra nimis esse convenit; magna enim utrinque prove-
niunt incommoda.

6. §. Juvenes arcentiâ conjugio I. quòd comper-
tum sit, nuptias immaturas Reipub. propter infirmam
& morbosam sobolem insignem calamitatem intu-
lisse. 2. quòd ex immaturitate conjugum foeminae cre-
brius nascantur, matresque juvenulae moriantur. 3.
quòd pereat observantia liberorum in parentes; gran-
dior enim perens propter annos plurimum, junior
propter adolescentiam minus potest. Fieri hic non
potest, quin novella soboles, patre non patre, sed
nugarum sodale salutato, imperium patris audacter
exuat.

7 §. Senes ad conjugium pronunciantur inepti;
quia nec validi sunt ad angustias & pressuras conjugii
superandas; nec frigidâ confecti morte liberos edu-
care & commodè elocare possunt. Hinc tanta or-
phanorum colluvies in Reb. hinc indè discursitan-
tium. Adde quòd spe prolis exciderint. His ratio-
nibus adducti legislatores mediam ætatem, ut ex Ari-
stotele & Platone probatum dedimus, tribuerunt. He-
siodus marem 30, foeminam 15 annorum natam con-
jugio applicat, cum constet, non nisi ad annum 50 foe-
mellam, ad annum 70 marem, soboli procreandæ va-
lere.

8. §. His sese opponens *Nicolaus Petrus Danus P. S.*
Pol. de constit. Reip. mat. pag. 329, ait, hæc quorundam
placita, Sibyllina folia non esse, cum in sacra oracula
impingant. Expressè enim extare: *ob fornicationes ba-
babeat quisque suam uxorem*, 1. Corinth. 7. v. 2. *Melius
est nubere quàm uri*, 1. Cor. 7. v. 2. Non posse, ait, solide
probari, hæc tantum de mediæ ætatis hominibus lo-

qui. Tandem concludit. *Qui ergo volet ad veritatem
ὁμοιοθεῖν, conjugia non insiciabitur: nisi persona non urge-
antur πορνεῖα, 1. Corinth. 7. v. 2: nisi ἰδίῳ χάρισμα à Deo ha-
beant, v. 7. nisi se ἐκκεῖνται, v. 9. nisi ipsis σύνθετος fue-
rit v. 35. &c.* Huic & nos nostrum damus assensum &
doctas Politicorum rationes, reliquis paribus, debitâ
veneramur reverentiâ.

9. §. Matrimonium contracturo suadent *virginem
notam, bene educatam, aequalem, pulchram, dotatam.* Virginis
animus est sequax, quem intar Polypi aut Protei ad
nutum in centenas formas mutare licet: viduis contra
durioribus & morum defuncti mariti vel ad invidiam
tenacibus. Nota sit. Nam si secundum Ciceronem
amicus nobis eligendus non est, nisi cum quo aliquot
modiolos salis comederimus, utique in futurâ carne
& animâ eligendâ ipso Argo circumspetiores nos
esse decebit; quia amicum moribus non usque adeò
probatum cum gratiâ ejurabis: uxorem, dixâ te satie-
te fatigantem, sola mors tollet.

10 §. De moribus præcipuè tibi cogitandum erit,
utpote fide, *verecundiâ, castitate, modestiâ,* optimis vir-
ginis dotibus. Semper hic educatio, si fieri poterit, in-
tuenda, quæ si mollis nimium & delicata, facillimè la-
sciviam parit, cum negari non possit, quin pronum &
breve iter ad impudicitiam sint deliciae. Meritò sunt su-
spectæ istæ virgines, quæ vesperâ occasiones quascunq;
arripiunt confabulandi cum prætereuntibus, adolescen-
tibus, aut, parentibus & tutoribus cubitum euntibus,
somnia quoque simulant; sed mox ad amica silentia
Lunæ grata colloquia in multam protrahunt noctem:
hinc stertunt usque ad octavam vel nonam, surgentes.
que ea tantum parant, quibus & ipsæ sibi placeant, &
placere

placere aliis possint, quam quibus domesticas curas mater objicit, pensa, acus, colos, & si quid est operis, quod suaves ac molles manus in callum durare solet.

11. §. *Æqualitatem commendat illud Ovidianum: se vis nubere, nube pari.* Onnis enim amicitia consistit in paritate, quam inæqualitate conjugum exulare certum est. Nonnulli hanc temperant æqualitatem distinctione, quòd satis sit, si æquentur *Geometricè*, quavis non *Aritbmeticè*, ita ut formam inopiosæ uxoris divitiæ, nobilitas, fama & egregia facta deformis viri, fortunas divitis sponsæ, doctrina egeni sponsi dependant.

12. §. Pulcritudo non est spernenda, modò domicilium egregium egregius possideat hospes. Nam gratior est pulcro veniens è corpore virtus. Hinc Romanæ foeminae, indulgentibus maritis, auro abundantissimi & multâ purpurâ usæ sunt: ac quò formam suam concinniores efficerent, summâ cum diligentia capillos rutilarunt. Species quoque corporis est simulacrum bonæ mentis, ut tortuosum animi jejuni, angusti & barbari probabile est argumentum.

13. §. Verùm & hoc dogma mitigandum est brevicolâ monitione, scilicet *si species bonis moribus ornata fuerit.* Insanit, qui solam pulcritudinem amoris fundamentum ponit, quòd fragili nitatur fulcro. Non dicam, quòd aurea Cæsaries cadat, reliquæ canescant, genas rugæ occupent, oculos tegant nubes, dentes fistus obducant: sed quòd fastus, superbia, vilipendium mariti atq; alia hoc dulce venenum insequantur. Vix n. quicquam est, quod æquè animum muliebre tume faciat & extollat. Plerumq; mariti, sumtuosi hujus Idoli cultores, ad uxoris edictum vivunt, & nutum domi-
ne observant suspensi. Ita

14. §. Ita malè agunt & seipſos eunt perditum, qui, neglectâ virtute, dotem attendunt, in felicem nuptiarum pronubam; quia non tam viro uxor, quàm pecunia nubit avaritiæ. Novimus, nihil esse intractabilius uxore dotatâ, cum primis, marito paupere existente. Nam suas opes egestati comparat mariti, & quia de suo illum pascit, dominam se, non sociam, arratur. Dotis, si qua tamen adest, non quantitas, sed qualitas est spectanda, cum malis artibus comparata rarò solet diuturnare.

15. §. Essentia matrimonii consistit in legitimo consensu: primò quidem personarum contrahentium: deinde etiam parentum, eorumve, qui parentum vices gerunt. Præter sacra oracula, quibus id probatur, ratio est in promptu. Cum enim omnes contractus spontanei à consensu dependeant, non poterit idem non esse verum de conjugio, quod meritò contractuum contractus vocatur. An autem de consensu essentia sint expressa verba, an ex aliis signis de eo judicari possit, disceptant. Plerique sunt in eâ sententiâ, matrimonium solo nutu, præsertim à parte puellarum, posse contrahi.

16. §. Requiritur ergò conjunctio, non tam corporis, quàm animi, quia copula carnalis matrimonium non constituit, sed constitutum consumit: seu, quia concubitus usus est conjugii, docente Menzero. Si tamen conjugium, ut consummatum consideratur, copula carnalis ab ejus formâ neutiquàm excluditur. Ergò maneat inchoati conjugii forma in conjunctione mentali, consummati in mentali & corporali simul. Patet hoc evidenter ex conjugio inter personam habilem & inhabilem contracto. Inter has enim personas non judicatur esse verum matrimonium, quia commistæ non sunt.

simulanda, quatenus absq; mendacio dissimulari possunt. Ad prudentiam referunt diffidentiam (quatenus crudelitati opponitur) si limites non excedat. Credendum iis, quorum fides est cognita: diffidendum in magnis negociis, si fides non satis pateat: premenda diffidentia, ne videaris diffidere.

18. §. Prudentiam hanc conciliant literæ, quibus operam dare Magistratus debet. Nam 1. ex Musarum commercio homines mitescunt. 2. id, quod natura imperfectum reliquit, resarcitur. 3. Eruditione splendidior nullus ornatus Magistratui excogitari potest. 4. omnis divinæ & humanæ sapientiæ & prudentiæ thesauri sunt bonæ literæ. Epaminondas inter literas natus fuit. Julius Cæsar extitit disertissimus. Augustus à primâ ætate studia liberalia laboriosissimè exercuit. Cosroes Aristotelem & Platonem calluisse dicitur. Alia vel centum præterimus.

19. §. Plato eligit ad Magistratum gerendum ingenium præcipuè Philosophicum, omnium sine controversia perspicacissimum, Idque ideò, quòd Magistratus custodes sint gregis humani; proprium autem custodum sit prospicere & circumspicere: Id quod in neminem rectius, quàm in Philosophum quadrat. Nam & veridicus debet esse custos & liberalis & temperatus & magnanimus & mansuetus. Quæ omnia Philosophi veri propria sunt.

20. §. Non autem spurium & adulterinum intelligimus Philosophum; sed ita comparatum verum Philosophum oportet esse, ut duo in eo concurrant, quæ rarò aliàs in uno homine jungi solent: Natura videlicet ingenii acuti, contemplationi apta, veritatis desiderio flagrans; & unà cum hac natura etiam gravis, ad

B

agen-

agendum strenua, & boni publici potiùs, quàm privati provida, amans & studiosa. Hinc non tantùm per omnes disciplinarum gradus, futurum Reip. custodem duci jubet, sed civilibus etiam actionibus eum vult exerceri, atque inter voluptates, dolores, labores, pericula examinari probarique, antequàm ad rerum gubernacula admittatur.

21. §. Prisci hic laudandi, qui futuros Magistratus Legatis ad Imperatorem & Principes, vel alios quoscùque status mittendis adjungebant, & maturè adhibebant consultationibus. Romanos certè tantâ copiâ Politicos peritorum adeò solùm abundasse multi existimant, quòd Legatorum ac Magistratum perpetuis profectioibus juvenum lectissimos semper junxerint. Nunquam enim facilius negotiorum hominumq; naturam perspicere, nusquam majori cura ac sollicitudine verba nutusque alienos observari & proprios regi, prudentissimi quique docent. Falluntur, qui nihil aliud legatos habere putant, quod agant, quàm ut exhibitis literis fiducialibus internuncii cujusdam personam gerant. Judices sunt, arbitri & negociatores gravissimorum consiliorum publici: imò oculi, scipiones & fulcra Principum Rerump. sine omni errore nominantur. Legationem ipsam summam omnium officiorum, quæ in Repub. geri solent, si vocaveris, à verò non aberrabis.

22. §. Ita & Senatorum filiis licebat interesse publicis consultationibus, ut exemplo Papyrii à Livio annotati patet. Sic enim discere poterant, quibus de rebus, quâ ratione sit consultandum: audiebant elegantes in utrâmq; partem disputantium orationes: sapientiam Oratorum notabant, & magna patriæ cum
emo

emolumento meditabantur. Hunc utilem morem Veneti adhuc in suâ Republicâ non sine fructu tuentur, apud quos omnibus Patriciis, modò annos viginti quinque habeant, senatûs adeundi jus est. Eundem etiam in particularibus Rebusp. Aristocraticum aut popularem statum representantibus, observari commodè posse, unanimis Politicorum est sententia, ut Senatui liceret interesse, aut in consilio Principis sedere, non quidem ut consultandi aut definiendi vim judicia juvenum haberent, sed ut discendo proficerent. Hoc prodesset juvenibus ad instructionem, Reip. duplici nomine, tum quòd prudentioribus repletur civibus, tum quòd in præsentia plurium observatorum minus liceret prævaricari iis, qui interdum sui potius, quàm publici sunt studiosi.

23. §. Liberalitas Magistratui decora, quæ cum verò judicio & honestâ benevolentia conjungitur. Non omnibus benefaciendum, sed probis & bene meritis ex honestâ benevolentia, non ex spe turpium obsequiorum, ut adulatoribus & proditoribus, de quibus mox pauca sumus adposituri. Modus adsit, ne, si ærarium ambitiosè exhaustum fuerit, per scelera & iniquas à subditis exactiones veniat supplendum.

24. §. His omnibus boni publici studium annectimus, per quod bonus Magistratus civium non servitutem sibi traditam, sed clientelam, non suam esse Rempub. sed se Reipublicæ. Quandoque tamen boni publici causa, salvâ justitiâ, Magistratus subditis damnum adferre potest. Sic, hoste moenibus imminente, licitum est, subditorum ædes subruere, segetem ex urere, prædia diruere, pecora abigere & jugulare Reip. conservandæ causâ. Nam Reipublicæ hoc debent subditi,

ut non tantum fortunas suas, sed & vitam, necessitate
efflagitante, ad conservandam Rempub. impendant.
Duo hic tantum declinanda, ne Magistratus ad damna
festinet, vel sub hoc pretextu sua quaerat commoda.

25. §. Ut omnibus virtutibus imperantem esse in-
structum, ita ab rursus omnibus vitiis, decet esse immu-
nem, non tantum a gravibus, sed etiam minutioribus.
imò iis, quæ peccandi consuetudine ac licentiâ nomen
peccati amiserunt. Plato ne audire quidem eos quic-
quam permittit, quod vel virtutis contemptum, vel vitii
alicujus commendationem continere videtur.

26. §. Cum primis Magistratus fugiat affectus, exclu-
dat adultores, neque putet, sibi licere quodlibet.
Qui affectibus indulget, sui honoris vel utilitatis gratiâ
rebus gerendis operam dabit, de communi commo-
do quid fiat parum sollicitus. Bonus Princeps, qui nul-
lis cupiditatibus vincitur aut praepeditur, a bono patre-
familias nihil omnino differt. Ut enim hic omne stu-
dium liberorum commodo ante omnia impendit; ita
omnes actiones ad Reip. salutem dirigit.

27. §. Nihil est, quod æquè noxium sit Reip. quàm
si Magistratus adulatoribus auriculas præbeat patentes,
hominibus ad corrumpendos Principum animos non
natis, sed ab ipso dæmone quasi factis: Hos semel in
aulas Principum admissos lamentabilem ac tristem
Reip. conditionem inducere, omnes historiae loquun-
tur. Dum enim supra modum potentiam principum
extollunt, & nescio, quid divinitatis nimiae istis persua-
dent, quid aliud, quàm fomitem suppeditant vitiorum,
classicum canunt ad civilia bella, regnum ipsum præ-
dam constituunt hostibus & direptionem exteris.

28. §. Vera audire assuescat Magistratus, neque un-
quam

quam fidem habeat iis, qui vel peccata laudant, vel peccare in aliorum gratiam sunt parati. Insigne assentandi maleficio Anaxarchi fuit, cum ad Alexandrum M. ob Clyticædem moestum, *jus fasque esse*, diceret, *quacunq; à rege committerentur*. Pessimè Antonini Caracellæ noverca Julia, cum privignus eam incestaturus diceret, *velle se, si liceret*, respondebat, *licere, si liberet; an se Imperatorem esse & leges non accipere, sed dare, nesciret?*

29. §. Summus Magistratus etiam subditus est ejus Reipub. cui Deus præsidet, cui naturæ lex lata est, quæ non minus imperantem, quam infimum quemq; mortalium obligat. Neque ullius tanta est potentia, ut honestatis præscripto eam opponere liceat, etsi cogi à nemine ad observantiam ejus possit. Imò nec humanis etiam à se latis Princeps solutus est legibus, scilicet si immediatè & per necessariam consequentiam ex lege naturæ eæ leges deriventur. Quod ut intelligatur, duæ sunt supponendæ hypotheses, quibus assertio nostra nititur.

30. §. Prima est: duo esse genera legum à Magistratū quocunq; in Reipub. latarum, quorum unum commune, alterum proprium vocamus. Leges communes sunt, quæ toti civitati ob causas æqualiter omnibus convenientes feruntur. Propriæ sunt, quæ certis civitatis membris latæ non nisi certa illa membra obligant. Altera hypothesis: Triplex est officium legis cujuscunq;: 1. ostendit, quid fieri vel omitti debeat: 2. dirigit eum, cui lata est, atque eo modo obligat, ut faciat, quæ jubet, aut omittat, quæ prohibet, nisi conscientiam suam commaculare velit: 3. cogit, hoc est, poenam à delinquente poscit. Hinc autores

vim legis in ostensivam, directivam & coactivam distinguunt.

31. §. His præsuppositis, statuimus Principem, etiam si Majestatem habeat, suis etiam positivis legibus teneri, easque observare debere, certâ tamen limitatione: scilicet subjectus est iis legibus, quas toti civitati tulit. Ratio hæc est; quia ipse inter illa membra continetur. Particularibus verò non potest obligari, cum prorsus ad ipsum non spectent, imò cum ne alios quidem cives concernant.

32. §. Dicimus porrò, Magistratum teneri efficaciâ, quam in legibus *directivam* esse diximus, id est, obligatur in suâ conscientiâ, ut faciat id, quod totam Remp. facere jussit: omittat autem, quod eidem toti ut omitteret, mandavit, nisi peccare saltem videri velit. Sed de vi *ostensivâ* vel *coactivâ* non potest intelligi: illa enim prorsus non obligat, cum Philosophorum etiam præceptis insit; hæc in iis tantum efficax est, qui inviti obedientiam legibus præstare coguntur. Nam legis officia sunt prohibere, permittere, imperare & punire. Ultimum per accidens & secundum quid legi convenit, cum non tam coactio sit de essentia legis, quam nuda obligatio, quæ *ὀνείκελος* suam etiam in vi *directivâ* obtinet, secundum quam Magistratus ipse subest legibus, præsertim iis, quas toti tulit urbi, cujus ipse pars est.

33. §. Hanc subjectionem efflagitat lex naturalis; quæ tum aliis faciendum non jubet, quod nobis fieri nolimus, hoc tum exigit, ut illud oneris, quod nobis imponi nolumus, aliis etiam ejusdem non imponamus nobiscum conditionis. Adde quòd Magistratus toties contra naturæ legem peccet, quoties non
tam

tam efficaciter bona in Repub. jubet, & mala prohibet, quam efficaciter jubere vel prohibere potest. Hoc autem melius nunquam fiet, quam quando Magistratus suo exemplo subditis præiit. Nam manifestius est, quam ut probari possit, hanc efficacissimam jubendi rationem esse, *vivere, ut precipis.*

34. §. Qui rectè facit, inquit Aufonius, non qui dominatur, erit Rex. Ita verum Magistratum descripsimus, qualibus debeat esse præditus virtutibus: utpote secuti sumus Xenophontem, qui in suâ Cyropædiâ Cyrum supra modum commendat, non quòd talis fuerit, sed esse debuerit. Tales ergò ordinandus est Magistratus, eique non tantùm obedientiam subditi, sed honoris etiam & præmii justam debent refusionem; cum quòd per se laude digna sit gratitudinis virtus, adeoque maximè deceat quemcunque virum bonum, tum ut repariantur, qui propriis rebus neglectis aliorum utilitatibus industriam suam velint impendere.

35. §. Quòd si verò Magistratus Tyrannicus sit, vel iniqua precipiat, quarimus, num è medio tollere & mandatis resistere licitum fuerit? Quoad prius distinguimus inter imperantes. Quidam occupatione invadunt imperium, quidam certis eliguntur conditionibus, quidam denique absolutæ sunt potestatis. Primis resistimus; quia vim vi repellere licet. Ita qui leges fundamentales proculcant pedibus atque arma capiunt, armis expugnandi sunt, si admonitionibus nullus relinquatur locus. Ultimi à meris subditis ne deponi possunt, nec dum occidi.

36. §. Quæstio posterior limitatè est accipiendâ. Magistratus quandoque precipit, quod est impium & iniquum, ubi, quæ Deus jussit, vetat, vel, quæ prohibuit

buit Deus, jubet. Hic subditus non tenetur præstare obedientiam juxta effatum Apostoli, Deo magis obediendum esse, quàm hominibus, docentis. Quandoque mandatum iniquum est, vel quòd privatae subditorum opes per fas & nefas variis auferantur modis, vel quòd alia eis injungantur, quæ injungi neque debebant, neque poterant. Huic obtemperamus, ne vel rebelles fiamus, vel aliis rebellandi occasionem præbeamus.

37. §. Ergò si honor improbo debetur Magistratui, multò magis omnibus viribus nobis laborandum erit, ut boni & moderati viri dignè tractentur, ne ad officia Magistratûs apti provinciam detrectent, & imperii curis distineri, etiamsi possint, nolint. Quærimus hîc *num aliqui ad Magistratum sit compellendi?* Affirmamus, si digni omnium consensû, quibus Sparta committatur, reperiantur, nec ullis precibus ad oblatum munus suscipiendum persuaderi queant. Poenæ irrogatione ad gubernationis curam compellendos esse Plato existimat, dum quemlibet ita vivere debere dicit, ut publicam tamen salutem nō videatur deseruisse. Poenam convenientissimam hanc censet esse, ut sub potestate minus bonorum esse jubeantur, cùm bonis & generosis naturis poena quovis cruciatû sit acerbior, à deterioribus vivendi accipere legem.

38. §. Hucusque de iis, quæ Magistratui appetenda & fugienda: sequitur hujus divisio. Non repetam ex superioribus, quòd alius sit summus, aliusque subordinatus, cùm de utroque hætenus dictum sit: sed tantùm, quomodò porrò vel ratione circumstantiarum, vel materiæ veniat dividendus. Ratione circumstantiarum

tiarum dividitur ratione 1. *temporis* in ambulatorium & temporarium. 2. *loci* in urbanum & suburbanū, Municipalem & Provincialem. 3. *Personarum* in optimates, nobiles & divites. 4. *electionis* in κληρωτὸν & αἰρετὸν. 5. *potestatis* in imperium plenum & limitatum. 6. *formarum Reipub.* alium omnibus formis communem, aliumque esse proprium. 7. *necessitatis* in necessarios & honorarios. Respectū materiæ alii circa personas, aliique circa res versantur. Hi Quæstores uno nomine dicuntur, quòd quæstui Reip. curam impendant; illi vel omnium hominum gubernationi præfunt, & simpliciter Magistratus vocantur, vel cum iis tantum versantur, qui jure manus consertum veniunt, & hi quidem judices vel etiam Prætores dici possunt. Hæc divisio priori est latior, quamvis propriè accepto Magistratui non videatur competere.

39. §. Consulari Magistratū nulla Respub. carere potest; dissipantur enim, ut Regum sapientissimus Salomon loquitur, cogitationes, ubi non est consilium, ubi verò sunt plures Consilarii, congregantur. In rebus privatis, cū dubia oriuntur, amicos quisque consulit, quantò magis in ipsâ Repub. id necessarium est, ubi & majora sunt negotia & magis intricata.

40. §. In Senatum legendi sunt non idonei tantum, sed digni etiam honoribus tantis. Præter accuratam rerum civilium cognitionem sequentia in Senatore desideramus. 1. Ut ætate stabili jamque ad senectutem inclinante sit præditus; seris enim, ut Ovidius ait, venit usus ab annis. 2. Tenacem secretorum esse volumus, quòd plerumque irrita reddantur, quæ ante executionem enunciantur consilia. 3. Requiritur, ut

C

lubens

lubens cum meliore sententiâ suam mutet. 4. Nulli vicinæ Reipub. sit obnoxius. Suspicionem etiam hujus criminis ita caveat, ut cum exterorum legatis omne clandestinum fugiat consortium. 5. Præcipationem vitet, & nunquam celeritatem, nisi in morâ sit periculum, adhibeat. 6. Frequens sit in Senatû, neque in causis odiosis diverticula quærat.

41. §. Quærimus. (1) *Utrum à semel data sententiâ quis recedere debeat?* Constantia laudatur, non quævis, sed conjuncta cum prudentiâ & rei veritate. Non pudeat Consiliarium, si rem primâ consultatione non tetigisset, priori sententiâ sepositâ, meliori favore.

42. §. (2.) *Num quis non vocatus Reipubl. possit consulere?* Affirmamus. Ratio est; quia quivis, qui in numerum hunc fuit receptus, de commodo, utilitate & honore Reipub. & Principis prospicere tenetur. Ergò Reip. efflagitante necessitate, nunquam debet abesse, quamvis non citatus fuerit. Ita nec unquam ipsi à consultationibus erit abstinendum, quamvis sciat, odiosa tractari, ne officium & suam conscientiam violet, aut etiam Deo, cui se juramento obstringit, criminis reum se constituat.

43. §. Judex eligendus est, qui nihil grætiæ det, nihil offensæ, quique nec irâ, nec cupiditatibus facillè impellatur. Utrique parti vacivas præbeat aures, neque admittat, ut qui alterum prævenerit, fidem è vestigio inveniat, aut de justitiâ triumphet, qui in antevertendo adversario magis fuerit diligens & industrius.

44. §. *In nullâ re majori opus est cautione, quàm*
in or-

in ordinandis, cum nusquam facilior sit lapsus quæstoribus. *His non minus Respub. quàm publicis redditibus aut arario carere potest.* Merito ergò hic laudandus, qui in hâc re se rectè gesserit, quòd in nullo officiorum genere plures admittantur fraudes, etiamsi in nullo frequentiores & majores infligi videamus pœnas. Frustraneus ergò erit omnis eorum labor, qui hîc Magistratui consulunt, *plures esse constituendos unius loci, ne furta facile celari possint & singulis mensibus diligentissimam exigendam esse rationem.* Frustra adhibetur hic omne consilium, quòd sufficientia præcepta dari nequeant, quibus hominum malitiæ hic obviam eatur. Beatus est quæstor, qui inventus est sine maculâ, & post aurum non abiit, nec speravit in pecuniæ thesauris; quia

Auri sacra fames, quod vis mortalia cogis
Pectora.

45. §. Reliqua quæ extra ordinem deferuntur officia, omittentes hunc sermonem finimus notabili, Corallario; *Magistratum magnâ cautione esse constituendum.*

F I N I S.

Dn. Respond. Collegæ meo
honorando.

Res populi quòd sint, Respublica quælibet audit,
Debetur summo cuius origo Deo.
Id sacri docuere libri, docuere profani:
Ergò concentum n̄ onstrat uterq; tibi.

Esse Magistratum partem, monstrare relata:
Subditus & Princeps quam voluere *ἄριστον*.
Certa sit hic, Stagiriti, tibi persona, sagittis
Ut te *Scheurlinus* vindicat arte suis.

Seu summus, seu sit medius, virtutibus auctum
Multis, qui multis imperat, esse decet.

Virtutem pulchrè decorat prudentia vera,
Quam te doctorum sana Sophia docet.

Affectus pravos fugiat fugiatq; malignos,
Os quorum regno maxima damna parit.

Et quia solus obire nequit peragenda, fideles
Sint quæstor, prætor, sitq; Senatus ei.

Hæc sunt, quæ brevibus thesibus, LEDERERE, cathedræ
Proponis doctis discutienda viris.

Det Deus, enuclees verbis hæc cuncta disertis,
Omnis ut adstantis laudet utrumq; chori.

Si steteris, nostras manet hæc laus optima Musas,
Hoc quæ cum reliquis te docuere domi.

Quod poteris, præstato: *labor qui primus, in omni
Non unquam cuivis parte beatus erit.*

*Corrigit in quovis specimen peccata secundum
Ad quod, si vivo, pervigil autor ero.*

*Pergimus hoc studium gratum, gratosq; labores,
Quæis sine nostris nequit vivere Musa diem.*

Præses.

05 A 2375

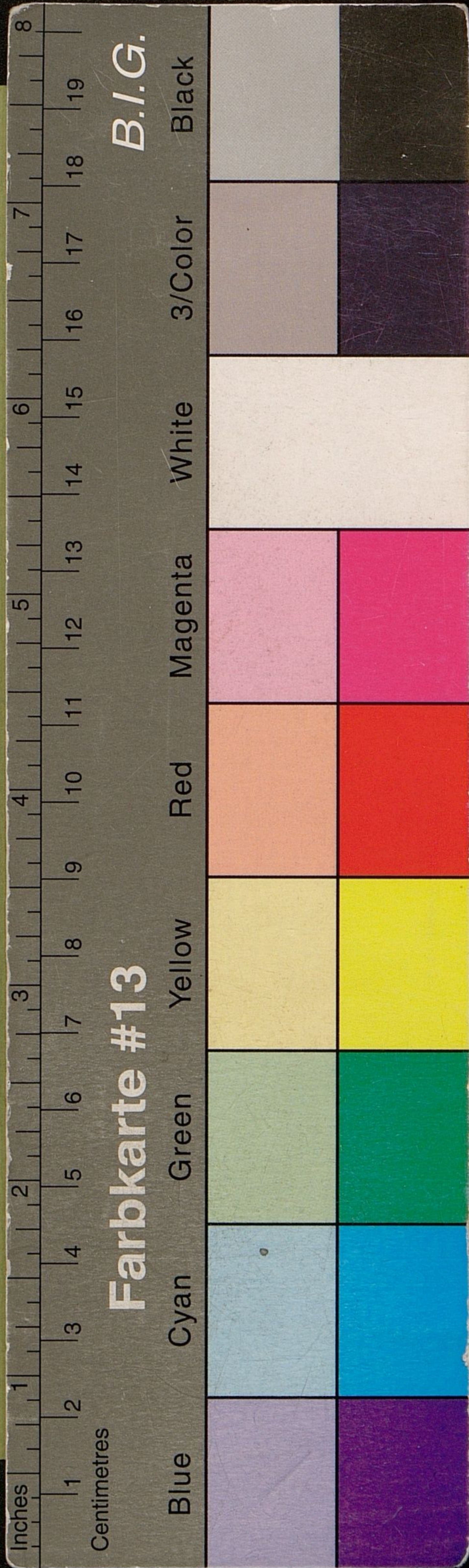
ULB Halle 3
003 784 444

W 17

8/1

Disputatio Politica
de
Societatibus Naturalibus,
Duce Deo & Praside
M. MICHAELE WENDELERO,
Facult. Philosph. Adjuncto,
publici colloquii gratiã
proposita à
JOHANNÉ LAURENTI
Gubenã Lusato
*In Auditorio majori horis anteme-
ridianis die 5. Octobr.*

WITTEBERGÆ
Excudebat MICHAEL WENDE
Anno dñi M CXXXIX,